

TEMELJNI PRISTUPI DONOŠENJU ZAKONA O STOČARSTVU (s osvrtom na predloženi Zakon o stočarstvu od 1. srpnja 1996.)

M. Kovač, M. Haber

Uvod

U srpnju 1996. godine predložen je Saboru Republike Hrvatske na prvo čitanje Zakon o stočarstvu (Br. 154). Na snazi je još uvijek važeći Zakon iz 1979. godine koji svojim sadržajem; stručnim, organizacijskim i pravnim oblicima više ne može zadovoljavati interese stočara Republike Hrvatske niti, vjerujemo, stručnih organizacija koje se bave stočarstvo u Hrvatskoj.

Kao stočarska zajednica (Savez uzgajivača istarskog goveda) uputili smo 1. rujna 1996. godine zajedno s još četiri udruge uzgajivača stoke (Hrvatski Savez uzgajivača koza, Savez uzgajivača trakenerskih konja, Savez uzgajivača arapskih konja, Savez uzgajivača hrvatskog radnog konja), primjedbe na prijedlog Zakona o stočarstvu i Zakona o veterinarstvu Saboru RH i Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Promjenom sustava i unutarnjeg ustrojstva Republike Hrvatske, korakom u demokratski svijet i potpisanim konvencijama, dužnost je naših vodećih ovlaštenih ustanova donijeti Zakon koji će biti poticajan i vizionarski, zakon koji će štiti razvoj privatnog vlasništva i Zakon koji će vrednovati čovjeka i njegov kapital (zemlju, stoku, objekte, znanje i iskustvo).

U novom predloženom Zakonu o stočarstvu kao uzgajivači nismo našli svoje mjesto niti ulogu. Zakon nije bitno promijenjen u odnosu na Zakon od 1979. godine iako vrijeme u kojem živimo to neumitno zahtijeva.

Težimo u svojim mislima i prijedlozima modernim europskim zakonima koji se temelje isključivo na privatnom vlasništvu, organizacijama koje proistječu iz toga, tradiciji i iskustvu stočara, njihovoj visokoj svijesti o zajedništvu i zajednicama u kojima jedino mogu naći sebe, svoje interese i opstanak.

Zakon o stočarstvu smatramo temeljem za uspostavu hijerarhije unutar stočarstva naše države što za sobom povlači i ostale strukture stočarstva i agronomске struke. U ovom radu nastojat ćemo ukratko shematskim prikazima iznijeti naša viđenja; kako treba postaviti budući Zakon o stočarstvu Hrvatske?

Miroslav Kovač, dipl. ing. agr., tajnik Saveza uzgajivača istarskog goveda, Valturska 75/5, HR-52100 PULA, Miroslav Haber, uzgajivač, savjetnik Saveza uzgajivača istarskog goveda, Val de Lesso 1, HR-52210 ROVINJ

Povijesni osvrt

Do II. svjetskog rata

Povijesna je istina da je Hrvatska bila jedna od naprednih stočarskih zemalja Europe. Tu konstataciju opravdavaju mnogi važni datumi iz hrvatske povijesti, a koji su vezani uz poljoprivredu, točnije, stočarstvo. Izdvojiti ćemo ukratko samo neke od, po nama, važnijih datuma (s naglaskom na udruživanje):

- 1767. osniva se Accademia agrari (1781. u Splitu, 1787. u Zadru);
- 1841. utemeljeno je Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo;
- 1842. prvi stručni poljoprivredni list "List miesečni";
- 1860. osnovano gospodarsko učilište u Križevcima;
- 1876. hrvatskoj se vladi podnosi prijedlog za unapređenje stočarstva Hrvatske (da se "Matica o Hrvatskoj marvi uvede");
- 1904. osnovana prva marvogojska udruga u Vrbovcu;
- 1905. **Zakon o promicanju stočarstva;**
- 1907. osnovan je Savez marvogojskih udruga sa sjedištem u Sv. Ivanu Žabnom (otpočeo organizirani selekcijski rad)
- do 1935. u Hrvatskoj postoje 94 udruge prema uzgajanoj pasmini goveda;

Nakon II. svjetskog rata

- udruge svojim trudom, uz ne baš naklonjenu državu, uspijevaju obnoviti stočni fond, ali
- 1957. godine Savez marvogojskih udruga pod pritiskom ulazi u Zadružni stočarski savez i od tada organizacijski više ne postoji prema pravilima postavljenim 1929. god. (privatno vlasništvo time gubi identitet);
- 1979. **Zakon o stočarstvu** (definitivno negiranje privatnog vlasništva - isticanje društvenog)

Radi bolje ilustracije gore navedenog, napomenut ćemo i gospodarski moment koji kaže da je 1938. godine u ukupnoj strukturi izvoza svih gospodarskih grana stočarstvo sudjelovalo s 25%, dok je 1950. godine (slabljenjem organiziranih zajednica stočara) sudjelovalo s udjelom 9%. Navedeni podaci idu u prilog našoj tvrdnji da je Hrvatska bila razvijena stočarska zemlja onda kada je bila organizirana na principima privatnog vlasništva.

Osvrt na današnjicu

Hrvatska postaje samostalna i neovisna. Stočarstvo, s obzirom na događanja u Hrvatskoj doživljava nagli pad. Organizacijski načeto već u

prošlom sustavu, koji je zanemario bitno - privatno vlasništvo i interese vlasnika kapitala (stoke) - brojno i po kvaliteti znatno opada. Nažalost, moramo utvrditi da su uvjeti za stočarstvo danas u Hrvatskoj veoma teški.

Zakon koji je tema ovog rada smatramo temeljem za obnovu i razvoj stočarstva u Hrvatskoj. O njegovom ustrojstvu (pravnim, organizacijskim i stručnim pojmovnim definicijama) uvelike ovisi naša budućnost. On za nas može biti samo poticajan ili nazadan. Stoga, ovim radom nastojimo utjecati na one, koji su najodgovorniji za donošenje i pripremu Zakona o stočarstvu, da uvažavaju neke od naših gledišta koja ćemo u ovom članku navesti.

U pristupu tumačenja predloženog Zakona o stočarstvu vodili smo se sljedećim činjenicama:

- a) PROSTOR (potencijali prostora Hrvatske - nekada i sada)
- b) VRIJEME (poslijeratno i demokratsko - novi društveni poredak u Hrvatskoj).

Nadalje, u tumačenju predloženog Zakona koristili smo se:

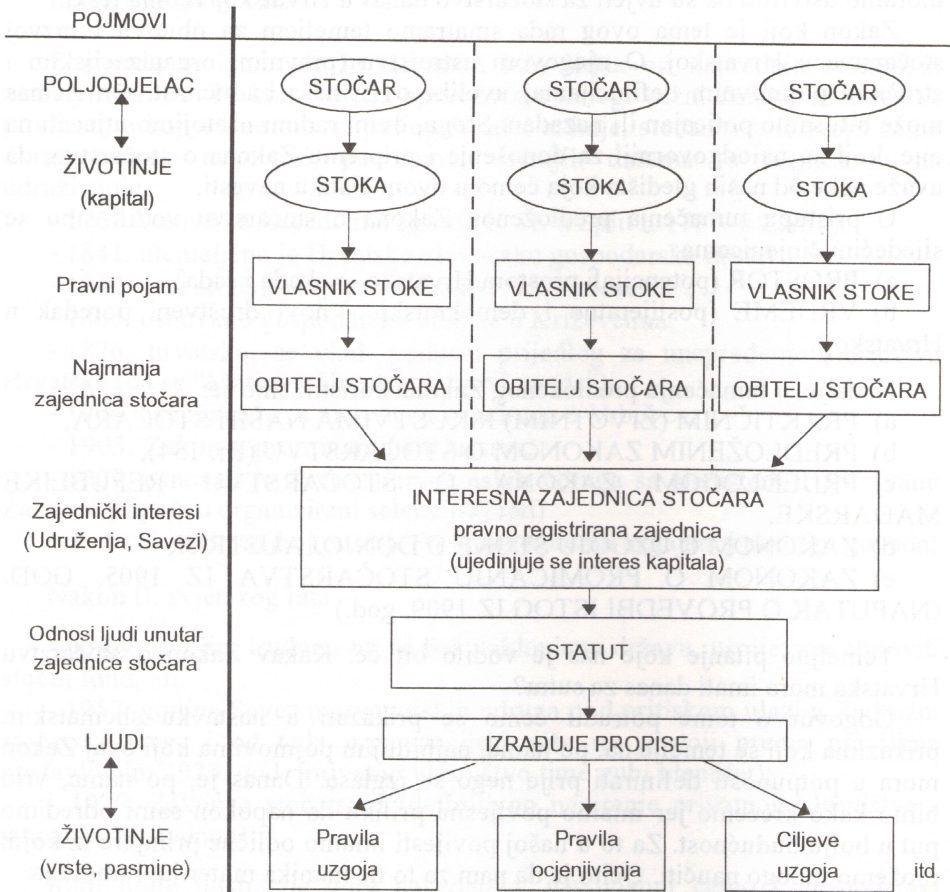
- a) PRAKTIČNIM (ŽIVOTNIM) ISKUSTVIMA NAŠIH STOČARA,
- b) PREDLOŽENIM ZAKONOM O STOČARSTVU (Br. 154),
- c) PRIJEDLOGOM ZAKONA O STOČARSTVU REPUBLIKE MAĐARSKE,
- d) ZAKONOM O UZGOJU STOKE U DONJOJ AUSTRIJI,
- e) ZAKONOM O PROMICANJU STOČARSTVA IZ 1905. GOD. (NAPUTAK O PROVEDBI ISTOG IZ 1909. god.)

Temeljno pitanje koje nas je vodilo bit će: Kakav Zakon o stočarstvu Hrvatska mora imati danas za sutra?

Odgovor o tome potruditi ćemo se prikazati u nastavku shematskim prikazima koji se temelje na, po nama, najbitnijim pojmovima koji ovaj Zakon mora u potpunosti definirati prije nego se izglasa. Danas je, po nama, vrlo bitno kako krećemo jer imamo povijesnu priliku da napokon sami odredimo put u bolju budućnost. Za to u našoj povijesti imamo odlične primjere iz kojih možemo mnogo naučiti. Očito je da nam za to ne manjka materijal i tradicija.

Predložak 1. ima za cilj naglasiti redosljed i pojmove koje Zakon u stočarstvu mora uvažavati. U Predložku navodimo i odnose istih (hijerarhijski postavljene) od stočara (temeljne jedinice Zakona koja je vlasnik kapitala za kojeg ga veže interes), stoke, obiteljske zajednice do prve stepenice udruživanja zajedničkih interesa kroz interesnu zajednicu (Udruge, Savezi). Temelje za ovaj prikaz nalazimo u praktičnim i povijesnim, te organizacijsko-zakonskim iskustvima razvijenih europskih i svjetskih zajednica, ali i naše zemlje u prošlosti (prije II. svj. rata). U Predložku 1. navedene pojave potrebno je definirati u budućem Zakonu o stočarstvu RH (op. naša su udruženja pripremila definicije i spremna su ih putem svojih predstavnika razložiti radnim grupama koje oblikuju Zakon o stočarstvu).

Predložak 1. - HIJERARHIJA ODNOSA OD STOČARA DO INTERESNE ZAJEDNICE STOČARA
(TEMELJNI POJMOVI ZAKONA)

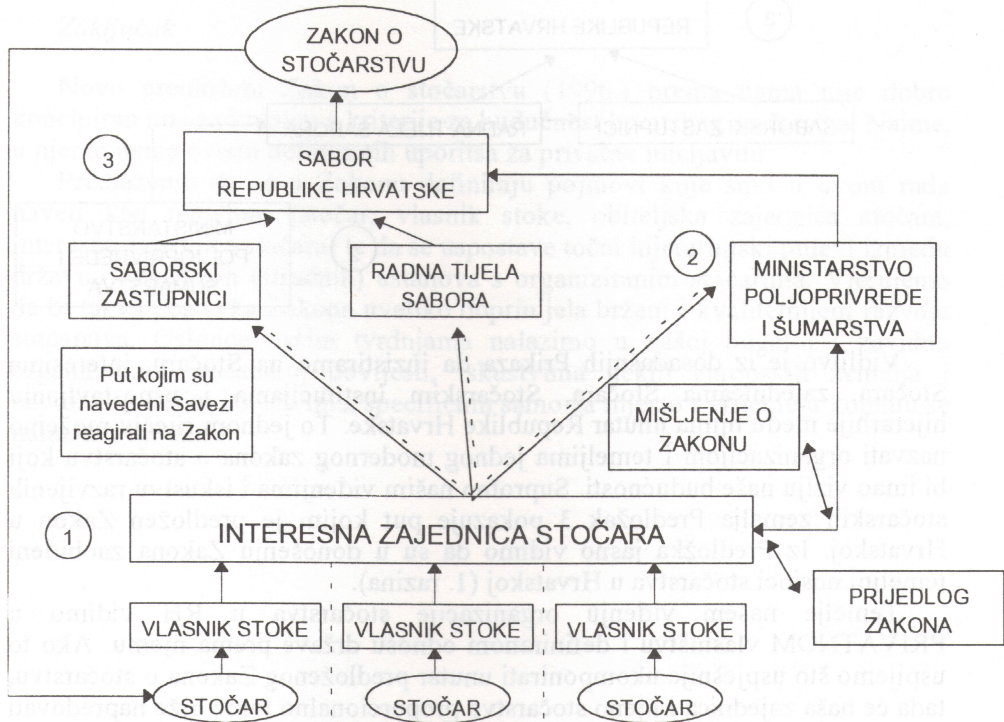

U prikazu naznačeni put ozakonjen je zakonima koje smo imali prilike proučiti, ali je i izraz naših iskustava, te nam je želja da se isti put ozakoni u novom Zakonu o stočarstvu, jer to u predloženom nije učinjeno (članak 2. predloženog Zakona o stočarstvu ne definira niti jedan u Predložku pojam ili ih samo površno navodi). Najbitnije je isputšeno.

U Predlošku 2 ilustrirali smo moguće puteve donošenja Zakona. Kao pravno registrirani Savezi uzgajivača (više vrsta stoke), na temelju svojih Statuta, iskoristili smo demokratsko pravo i puteve da upoznamo javnost s našim primjedbama na predloženi Zakon o stočarstvu. Zakon o stočarstvu je za nas stočare isto što je Ustav za državu. Mjerilo je za naša prava prema kojima

se možemo razvijati ili ne. Unutar Zakona se možemo identificirati ili ne možemo. Prema njemu se možemo predstavljati ili ne javnosti ili tvoriti svoje buduće interese. Razvijati svoju zajednicu (od obiteljske preko interesne do državne).

Predložak 2. - MOGUĆI PUTEVI DONOŠENJA ZAKONA (ISKUSTVA RAZVIJENIH STOČARSKIH ZEMALJA)

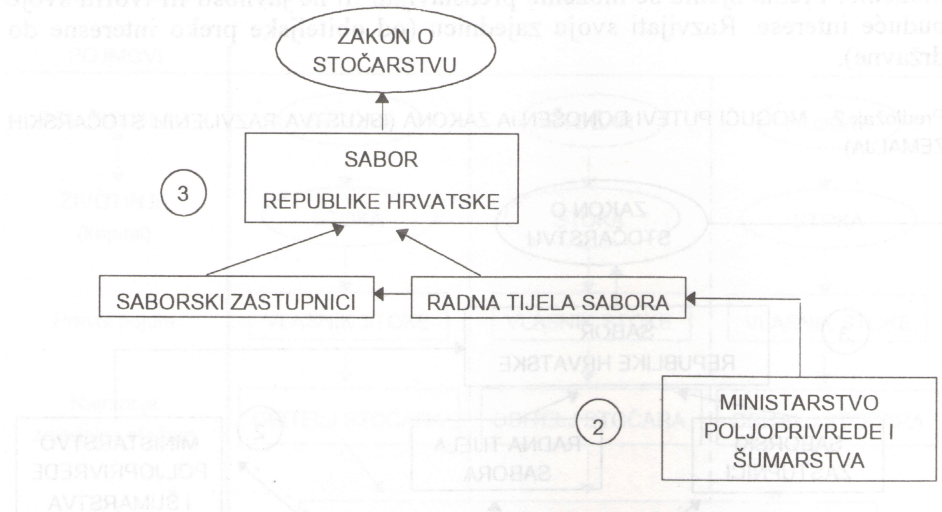

Legenda (mogućih puteva donošenja Zakona):

1. — Put donošenja Zakona u zemljama s razvijenim interesnim zajednicama
2. - - - Put kojim su svoje primjedbe na predloženi Zakon o stočarstvu priredili naši postojeći (registrirani) Savezi

U Predlošku su prikazane razine u nastajanju jednog zakona. Prema nama, Zakon o stočarstvu morao bi biti izraz interesa Stočara iskazan kroz Interesne zajednice (1. razina), zatim usklađen s globalnim interesima države kroz Ministarstvo poljoprivrede i šumarstvo (2. razina) i konačno definiran u Saboru RH sa svim ostalim Zakonima i Propisima RH (3. razina).

Predložak 3. - PUT KOJIM JE PREDLOŽEN ZAKON O STOČARSTVU U HRVATSKOJ

Vidljivo je iz dosadašnjih Prikaza da inzistiramo na Stočaru, interesima Stočara, zajednicama Stočara, Stočarskim institucijama i uspostavljanju hijerarhije među njima unutar Republike Hrvatske. To jednom riječju možemo nazvati organizacijom i temeljima jednog modernog zakona o stočarstvu koji bi imao viziju naše budućnosti. Suprotno našim viđenjima i iskustvu razvijenih stočarskih zemalja Predložak 3 pokazuje put kojim je predložen Zakon u Hrvatskoj. Iz Predložka jasno vidimo da su u donošenju Zakona zaobiđeni temeljni nosioci stočarstva u Hrvatskoj (1. razina).

Temelje našem viđenju organizacije stočarstva u RH vidimo u PRIVATNOM vlasništvu i definiranom odnosu države prema njemu. Ako to uspijemo što uspješnije ukomponirati unutar predloženog Zakona o stočarstvu, tada će naša zajednica i njeno stočarstvo proporcionalno tome brže napredovati i razvijati se.

Moramo primijetiti da predloženi Zakon o stočarstvu ne odgovara na neka važna pitanja koja sa našeg gledišta smatramo važnima za razvoj stočarstva. To su:

A)

- Tko je i što je stočar u Hrvatskoj?
- Tko je vlasnik, a tko uzgajivač, držatelj ili čuvar stoke?
- Što je to obiteljska zajednica stočara?
- Što je interesna zajednica stočara?
- Kako zaštititi domaće stočare?
- Kakav je njihov odnos s državnim ustanovama?

B)

- Koji su potencijali Hrvatske za stočarsku proizvodnju?
- Koje su to mjere kojima ćemo povećati broj stoke do biološkog optimuma?
- Kakva je uloga i kamo će javna sredstva biti usmjerena u razvijanju stočarstva?, itd.

Zaključak

Novo predloženi Zakon o stočarstvu (1996.) prema nama nije dobro koncipiran i ne zadovoljava kriterije za budućnost hrvatskog stočarstva. Naime, u njemu nema čvrsto definiranih uporišta za privatnu inicijativu.

Predlažemo da se u Zakonu definiraju pojmovi koje smo u ovom radu naveli kao temeljne (stočar, vlasnik stoke, obiteljska zajednica stočara, interesna zajednica stočara) te da se uspostave točni hijerarhijski putevi između državno ovlaštenih (stručnih) ustanova s organiziranim stočarima. Vjerujemo da bi takva postavka Zakona uveliko doprinijela bržem i kvalitetnijem razvoju stočarstva. Oslonice našim tvrdnjama nalazimo u našoj bogatoj i zavidno organiziranoj stočarskoj povijesti, iskustvima nekih europskih zemalja i napokon u našim iskustvima, specifičnih samo za mjesto i vrijeme u kojemu se nalazimo i živimo.